

BOJAN MACUH / Doc. dr. edukacijskih ved in mag. soc. Doktorski študij je zaključil na Pedagoški fakulteti Univerze na Primorskem, pred tem pa magistrski študij sociologije na Filozofski fakulteti Univerze v Mariboru. Od leta 2009 je predavatelj na Fakulteti za poslovne in komercialne vede v Celju, kjer predava sociologijo. Na Gea College v Ljubljani občasno predava od leta 2013 poslovno etiko in organizacijsko kulturo. Na Višji šoli za kozmetiko in velnes predava predmet čustvena inteligenca in osebnostni razvoj. Je avtor in soavtor znanstvenih in strokovnih monografij, priročnikov ter več znanstvenih, strokovnih in poljudnih člankov. S svojimi prispevki kot avtor in soavtor je sodeloval na več mednarodnih znanstvenih konferencah. Hkrati je avtor tudi več leposlovnih del za odrasle, mladino in otroke.

Povzetek: Soočamo se z virusom, zato je prav, da za začetek razmišljanja o tej »kugi« novega tisočletja povemo kaj več. Kaj je virus? Epidemija korona virusa za vse nas pomeni okoliščine negotovosti, na katere ljudje pogosto odreagiramo s strahom, tesnobo in tudi jezo, kar so normalni človeški odzivi. Starejši ljudje imajo to prednost, da so se že večkrat kot mlajši znašli v negotovih situacijah, jih uspešno preživeli in pri tem zbrali neprecenljive življenjske izkušnje. Imajo modrost, znanje in veščine, kako vzdržati v težkih časih, zato so mlajšim lahko zgled in vzor. Približno četrtnina vseh okuženih z novim koronavirusom je stanovalcev in zaposlenih v domovih starejših, med umrlimi z diagnozo COVID-19 je skoraj tri četrtine varovancev teh domov.

Ključne besede: viru, COVID-19, okužba, starostniki

V BOJU S COVID-19 SMO VSI – STARI IN MLADI

Uvod

Smo v času, ko smo vsi, predvsem pa starejši, izpostavljeni najhujši nalezljivi bolezni po SARS-u.

SARS (hudi akutni respiratorni sindrom, angl. severe acute respiratory syndrome) je resna respiratorna bolezen, ki jo povzroča koronavirus. Gre za atipično pljučnico, ki so jo prvič opazili novembra 2002 v kitajski provinci Guangdong. V času do julija 2003 je grozila pandemija; po znanih podatkih se je okužilo 8.096 ljudi, od tega je bilo 774 smrtnih primerov. Navadno povzročajo atipične pljučnice bakterije, kot so klamidije, mikoplazme in legionele, vendar pri bolnikih s SARS-om teh bakterij niso odkrili. Bolezen se tudi ni odzivala na zdravljenje z antibiotiki. Zatorej so se pojavile domneve, da je povzročitelj virus. Sprva so menili, da je povzročitelj paramiksovirus, 26. marca 2003 pa so se pojavili močnejši sumi, da gre za koronavirus. Virus so kot nov tip koronavirusov hkrati identificirali na hongkonški univerzi, hamburškem inštitutu Bernhard-Nocht-Institut in v atlantskem Centru za nadzor bolezni. Na podlagi virusovega genoma obstajata teoriji, da je nov virus nastal bodisi z mutacijo ali pa je že obstoječ virus preskočil iz neke živalske vrste tudi na človeka. Virusov genom je uspelo dešifrirati kanadskim raziskovalcem.

Nekateri strokovnjaki menijo, da predstavlja žarišče virusov določena živalska vrsta, verjetno cibetovka, ki živi na jugu Kitajske in ki jo tam prodajajo na tržnicah ter uživajo kot delikateso. Ugotovili so tudi, da lahko imajo kot vektorji okužbe pomembno vlogo ščurki.

Starejši potrebujejo več zdravstvene oskrbe, pogosto se srečujejo s socialno izključenostjo, visoka je tudi stopnja tveganja revščine. V Resoluciji o nacionalnem programu socialnega varstva za obdobje 2013–2020 starejši populaciji zato namenjajo veliko pozornosti. Stremijo k nadgradnji in izboljšanju socialnovarstvenih sistemov, ki so že na voljo, predvidevajo pa tudi razvoj inovativnih ukrepov ter širitev mreže programov za starejše, ki jim grozi socialna izključenost ali potrebujejo podporo in pomoč v vsakodnevnem življenju, vključno s programi pomoči in podpore za dementne osebe in njihove svojce ter medgeneracijska središča.

Starejši so najbolj ogroženi

Od decembra 2019 se na Kitajskem ukvarjajo s problematiko in veliko žrtvami bolezni COVID-19, ki je zajela ves svet in od marca 2020 se z njo soočamo in borimo tudi v Sloveniji. Žrtev je veliko, največ pa med starejšimi, predvsem v tretjem in četrtem življenjskem obdobju, čeprav tudi ostale starostne skupine niso izvzete.

Soočamo se z virusom, zato je prav, da za začetek razmišljanja o tej »kugi« novega tisočletja povemo kaj več. Kaj je virus?

Virusi so zelo nenavadni mikroorganizmi, saj so iznašli način, kako parazitski način življenja do skrajnosti poenostaviti. S seboj večinoma ne prenašajo niti orodij, ki jih sicer nujno potrebujejo za svoje razmnoževanje, ampak hranijo le podatke, s pomočjo katerih si lahko naprave za razmnoževanje po potrebi kar natisnejo¹.

Približno četrtnina vseh okuženih z novim koronavirusom je stanovalcev in zaposlenih v domovih starejših, med umrlimi z diagnozo COVID-19 je skoraj tri četrtine varovancev teh domov.

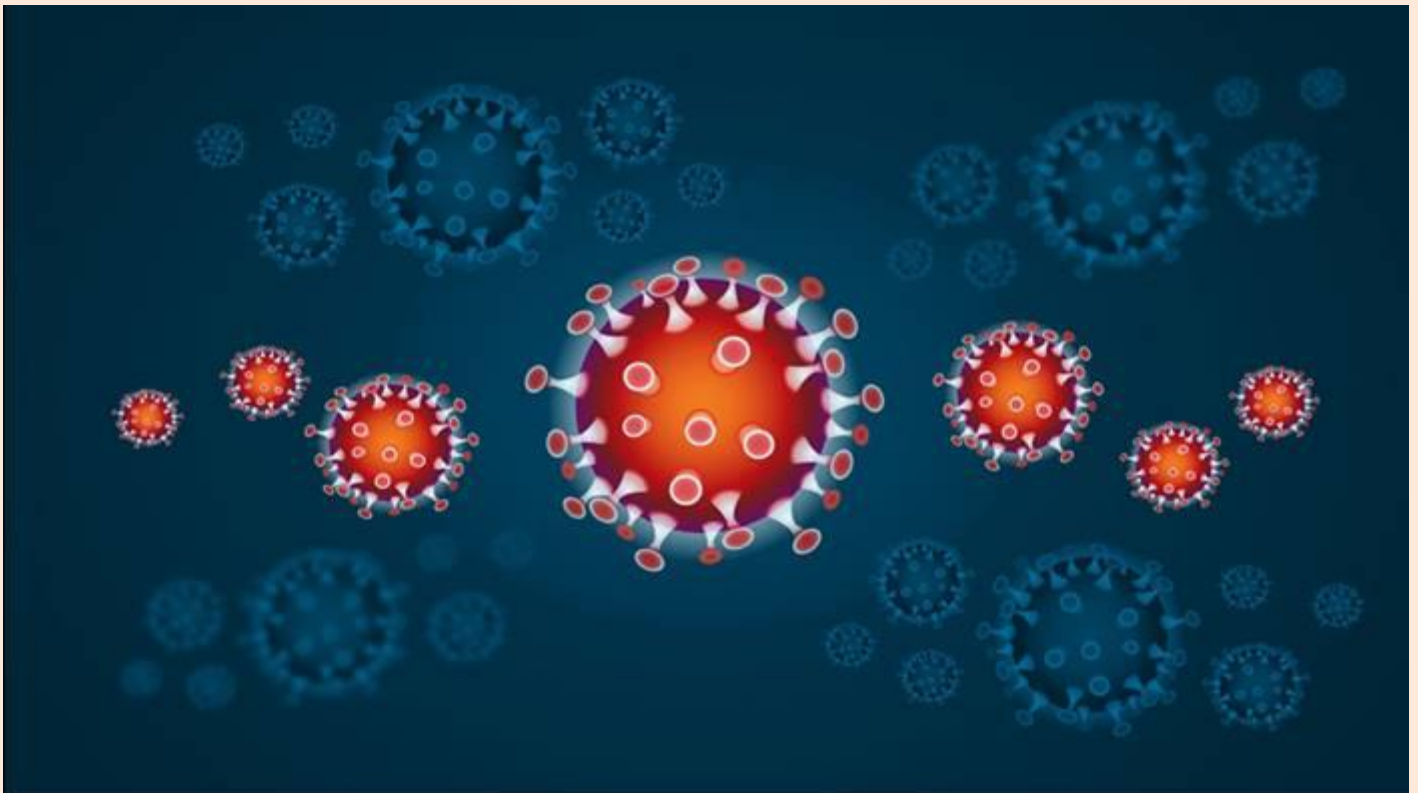
Kaj je koronavirus?

Koronavirus povzroča virusno bolezen, ki se kaže s simptomi, podobnimi gripi. Pri približno 80 % okuženih poteka v lažji obliki, težji potek naj bi imelo približno 20 % zbolelih. Ocenjuje se, da je smrtnost po okužbi približno 2 %. Za potrditev ali izključitev okužbe z novim koronavirusom je potrebno mikrobiološko testiranje. RIZIČNE SKUPINE: Najbolj so ogroženi starejši ljudje in tisti z že obstoječimi zdravstvenimi stanji (kot je sladkorna bolezen, bolezni srca itd.). Kašljajte v rokav. Pred odhodom na območja, s katerih poročajo o okužbah s koronavirusom, preverite stanje ukrepov v ciljni destinaciji, saj se razmere in ukrepi za zaježitev virusa hitro spreminjajo. Slovenskim državljanom in državljanom, ki se nahajajo na območjih, s katerih poročajo o okužbah s koronavirusom, svetujemo previdnost pri vračanju domov. Če se vam bodo v obdobju 14 dni po vrnitvi pojavili bolezenski znaki vročina in kašelj ali občutek težkega dihanja, ostanite doma ter se izogibajte stikom z drugimi ljudmi. Po telefonu se posvetujete z zdravstveno službo, ob tem navedite potovanje. Če pri sebi ne opazite bolezenskih znakov, ukrepi niso potrebni. Glede na trenutno epidemiološko situacijo splošna uporaba zaščitnih mask ni potrebna ⁱⁱⁱ.

Koronavirus povzroča virusno bolezen, ki se kaže s simptomi, podobnimi gripi, čeprav gre za mnogo bolj zahrbtno okužbo. Pri približno 80 % okuženih poteka v lažji obliki, težji potek naj bi imelo kakšnih 20 % zbolelih ^{iv}.

Ocenjuje se, da je smrtnost po okužbi okoli 2 %. Za potrditev ali izključitev okužbe z novim koronavirusom je potrebno mikrobiološko testiranje.

Bolezen se kaže s slabim počutjem, utrujenostjo, nahodom, vročino, kašljem in pri težjih oblikah z občutkom pomanjkanja zraka. V mestu Vuhan na Kitajskem so decembra 2019 zaznali več primerov pljučnic. Pri bolnikih so izključili številne običajne povzročitelje pljučnic oz. respiratornih okužb in potrdili okužbo z novim koronavirusom. Nov koronavirus so poimenovali SARS-CoV-2, bolezen, ki jo virus povzroča pa COVID-19. Bolezen se kaže z vročino, kašljem in občutkom pomanjkanja zraka, kar je običajno za pljučnico. Okužba s COVID-19 se zdaj širi po Evropi. Iz preventivnih razlogov in z namenom preprečitve širjenja okužbe ter za lažjo organizacijo in sprejemanje ukrepov je Republika Slovenija 12. marca 2020 ob 18. uri na podlagi 7. člena zakona o nalezljivih boleznih zaradi naraščanja števila primerov okužb s koronavirusom razglasila epidemijo in jo v petek, 15. maja 2020 uradno preklicala. Navkljub razglasitve konca epidemije v Sloveniji, nekateri preventivni ukrepi sprejetih z namenom zaježitve še vedno ostajajo ^v.

Slika 1: COVID-19^{vi}

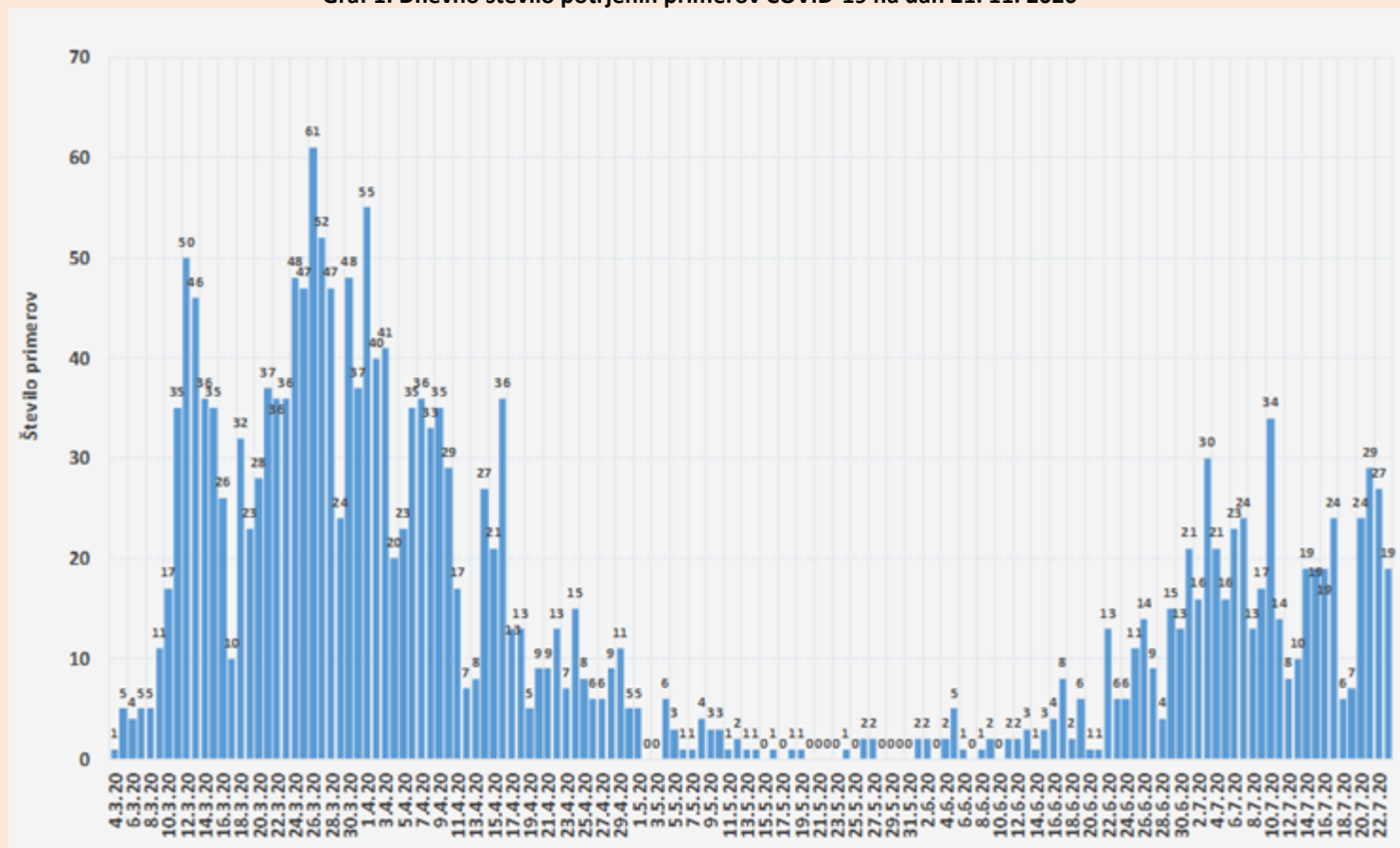
Epidemija korona virusa za vse nas pomeni okoliščine negotovosti, na katere ljudje pogosto odreagiramo s strahom, tesnobo in tudi jezo, kar so normalni človeški odzivi. Starejši ljudje imajo to prednost, da so se že večkrat kot mlajši znašli v negotovih situacijah, jih uspešno preživeli in pri tem zbrali neprecenljive življenjske izkušnje. Imajo modrost, znanje in veščine, kako vzdržati v težkih časih, zato so mlajšim lahko zgled in vzor. V času epidemije nove virusne bolezni je zelo pomembno, da omejimo druženje, da vzdržujemo varno razdaljo med ljudmi, da iščemo nove načine vzdrževanja stikov z najbližjimi in da se strogo držimo higienskih navodil – vse to preprečuje širjenje okužbe s korona virusom, daje varnost in omogoča kakovostno življenje^{vii}.

Korona virus v Sloveniji

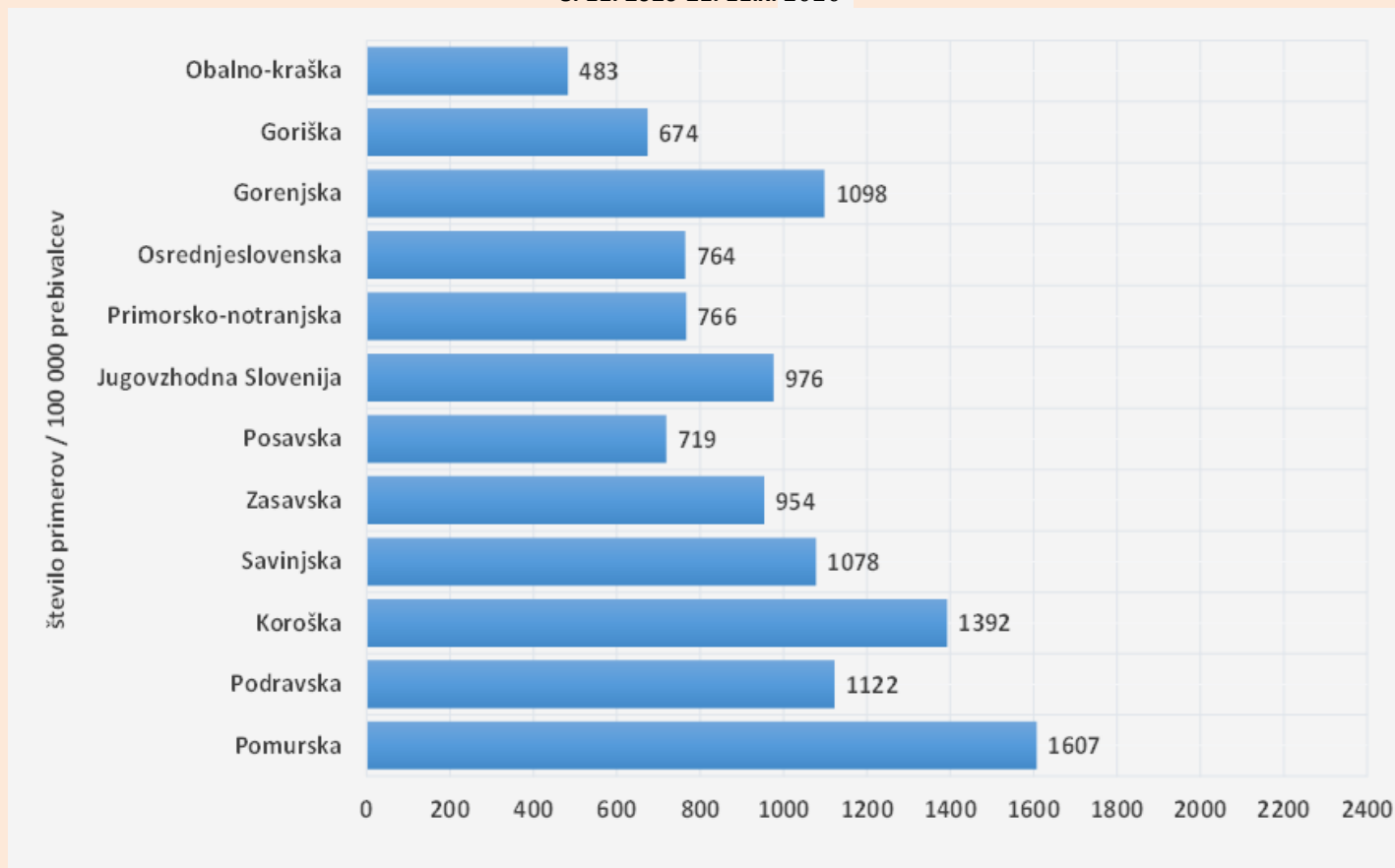
V Sloveniji smo prvi primer okužbe potrdili 4. 3. 2020. V nadaljevanju so prikazani epidemiološki podatki o spremljanju okužb COVID-19 v Sloveniji.

V nadaljevanju predstavljam na grafih 1 in 2 je prikazano število potrjenih primerov COVID-19 ter število potrjenih primerov COVID-19 po statističnih regijah bivanja na dan 21. 11. 2020.

Graf 1: Dnevno število potrjenih primerov COVID-19 na dan 21. 11. 2020^{viii}

Graf 2: Število potrjenih primerov COVID-19 po statističnih regijah bivanja, 14-dnevna incidenca/100.000 prebivalcev, 8. 11. 2020-21. 11ix. 2020*

Stanje COVID-19 po svetu

Od začetka pandemije do danes je po svetu z novim koronavirusom potrjeno okuženih že več kot 14.400.000 ljudi, najmanj 600.000 jih je umrlo. V Indiji je okuženih že več kot milijon ljudi, število narašča tudi v ZDA in Latinski Ameriki. Rekordno rast dnevno okuženih beležijo tudi na Japonskem, v Avstraliji pa so zaradi naraščanja števila okuženih zaostri omejitve gibanja.

V Združenih državah Amerike je trenutno 3.898.550 okuženih, 143.289 umrlih in 1.802.338 ozdravljenih, skupaj to predstavlja 7-odstotno umrljivost. Virus je najbolj prizadel New York, kjer je umrlo 32.570 ljudi, sledijo Kalifornija, z nekaj čez sedem tisoč, ter Florida in Teksas, z nekaj več kot 4 tisoč umrlih.

Indija je sredi julija 2020, po ZDA in Braziliji, postala tretja država z več kot milijon okuženimi z novim koronavirusom, poroča indijsko ministrstvo za zdravje. Umrlo je 27.514 ljudi, 700.646 naj bi jih okužbo prebolelo.

Virus se še naprej širi tudi po Latinski Ameriki. Brazilija je že presegla 2 milijona primerov, umrlo je 79.533 ljudi, več kot 1.300.000 naj bi jih okužbo prebolelo.

Avstralska država Victoria je v nedeljo zabeležila 275 novih primerov koronavirusa, le 28 je bilo povezanih z znanimi izbruhi, je danes na novinarski konferenci sporočil državni premier Daniel Andrews. Po včerajšnji smrti 80-letnice se je skupno število vseh umrlih v Victoriji dvignilo na 35. Kar 31 novih okuženih so morali pripeljati v bolnišnico, skupno se za COVID-19 v bolnišnicah zdravi 147 ljudi*.

Zaključek

Počasi bomo zakorakali v šesti mesec obdobja korona virusa COVID-19, ki je iz epidemije prerasel v pandemijo in iz kitajskega mesta Wuhan po celem svetu. Najprej je vse skupaj izgledalo kot nedolžna bolezen, ki jo bomo premagali, kot smo že marsikatero doslej. Izkazalo pa se je ravno obratno.

Okužb je iz dneva v dan več, ozdravljenih v primerjavi s smrtnimi žrtvami tega zahrbtnega virusa pa vedno več. Virus se širi tudi v doslej bolj ali manj varne države, vse bolj pa je prisoten v nerazvitih državah, čeprav ZDA in Avstralijo ne bi mogli ravno prištevati k njim.

Seveda ni relevantnih podatkov o stanju v manj razvitem svetu, na kar pa smo že nekako navajeni. Zanje poskrbimo vedno na koncu in še to na nepravilen način (npr. pomoč s hrano, namesto da bi jim pomagali, da bi si le-to znali pridelovati sami).

Koronavirus je na začetku bil bolj nevarnost za starejše v tretjem in četrtem življenjskem obdobju, danes pa nas presenečajo dejstva, da ni nihče imun, tudi najmlajši ne.

Veliko teorij zarot kroži po spletni straneh, veliko je tudi nejevernih, ki verjamejo vanje in v zaroto kapitala proti navadnim ljudem. Vmes imamo še razmišljanja o velikih zaslužkih farmacevtskih združb in krog se lahko sklene.

Slika 2: Predstavniki različnih generacij^{xi}

Viri, literatura in opombe

ⁱ Wikipedia. (2020). SARS. Pridobljeno s <https://sl.wikipedia.org/wiki/SARS>

ⁱⁱ Dolenc, S. (2020). Kako koronavirus okuži človeško celico? Pridobljeno s <https://kvarkadabra.net/2020/03/koronavirus/>

ⁱⁱⁱ Vlada RS. (2020). Kaj je koronavirus? Pridobljeno s https://www.gov.si/assets/vlada/Koronavirus-zbirno-infografike-vlada/Infografike/Kaj_je_koronavirus.pdf

^{iv} Vlada RS. (2020). Kaj je koronavirus? Pridobljeno s https://www.gov.si/assets/vlada/Koronavirus-zbirno-infografike-vlada/Infografike/Kaj_je_koronavirus.pdf

^v Kranjska Gora. (2020). Ukrepi in informacije v zvezi s COVID-19. Pridobljeno s <https://www.kranjska-gora.si/sl/info/vse-o-covid-19-koronavirus>

^{vi} Dolenc, S. (2020). Kako koronavirus okuži človeško celico? Pridobljeno s <https://kvarkadabra.net/2020/03/koronavirus/>

^{vii} NIJZ – Nacionalni inštitut za javno zdravje. (2020). Epidemija nove virusne bolezni COVID-19 in starejši. Pridobljeno s

https://www.nijz.si/sites/www.nijz.si/files/uploaded/epidemija_nove_virusne_bolezni_covid19_in_starejsi.pdf

^{viii} NIJZ – Nacionalni inštitut za javno zdravje. (2020.) Dnevno spremljanje okužb s covid-19. Pridobljeno s <https://www.nijz.si/sl/dnevno-spremljanje-okuzb-s-sars-cov-2-covid-19>

^{ix} NIJZ – Nacionalni inštitut za javno zdravje. (2020). Dnevno spremljanje okužb s SARS-CoV-2. Pridobljeno s <https://www.nijz.si/sl/dnevno-spremljanje-okuzb-s-sars-cov-2-covid-19>

^x Kamenarič, K. (2020). Po svetu zaradi koronavirusa umrlo najmanj 600.000 ljudi. Pridobljeno s <https://www.24ur.com/novice/tujina/po-svetu-zaradi-koronavirusa-umrlo-najmanj-600000-ljudi.html>

^{xi} Pch.vector. (2020). *Different generation set* [vektor]. Pridobljeno s https://www.freepik.com/free-vector/different-generation-set_6974878.htm#page=1&query=old%20people&position=1